

Editörden

Son dönemde hem dünyada hem Türkiye’de ekonomik ve siyasal krizler toplumsal ilişkileri yeniden şekillendiriyor. Bu krizler en sert şekilde işçi sınıfının geniş kesimleri tarafından deneyimleniyor.

Egemen iktisat yaklaşımı, krizleri kapitalist sistemin işleyişinin anlık sekteye uğraması ve doğal giden bir sürecin sorunla karşılaşması olarak tanımlar. Kapitalizm ürettiğini satamamıştır, finansal piyasalar dalgalanmıştır, istenilen iktisat politikaları uygulanmamıştır ya da piyasalar iyi yönetilememiştir. Bu kriz analizi, burjuva biliminin sınırlılıklarını göstermektedir.

Bu analize karşı en kapsamlı eleştiri Marksist kriz kuramıdır. Marksist kurama göre kriz, kapitalizmin hareket yasasıdır ve kapitalizme içkin bir işleyiştir. Kapitalist sistemin özünü oluşturan sermaye birikimindeki tıkanma, krizlerle birlikte yeniden yapılanan kurumlar ve ilişkiler sayesinde açılır, kapitalizm kabuk yeniler ve yoluna devam eder. Kriz, kapitalizmin koltuk değneğidir, sermayeye yeni sömürü olanakları sağlayarak onu ayakta tutar. Dolayısıyla krizler hem kapitalistler hem de işçi sınıfı için önemli tarihsel anlardır.

Yaşadığımız krizin emek üzerindeki etkilerine baktığımızda, daha önceki kriz döneminden bir farklılık taşıdığını söyleyebiliriz. Bir önceki kriz dönemi, toplam gelir içinde emeğin payının görece arttığı genişlemeci dönemleri izlemişken, bugünkü kriz, emeğin payının azalmakta olduğu bir dönemin ardından gelmiştir. Bu gerçeklik ise, krizin emek üzerindeki etkisinin çok daha yaralayıcı ve derin olacağını göstermektedir.

İkinci olarak ise bugünkü kriz, emekçilerin kapitalizme bağımlılığı ölçüsünde emekçiler üzerinde etki yaratacaktır. Emekçiler, öncelikle kapitalizme üretim içindeki konumları ile bağımlıdır. Bu bağımlılık, üretimin yavaşlaması ve/veya durması durumlarında emekçiler için koşulların çok ağır kılar. Bugünkü kriz ortamında ise emekçilerin kapitalizme bağımlılığı yalnızca üretim sürecindeki konumlarıyla değil tüketim süreci bağlamında da üretilmektedir. Emekçiler tüketici kre-

dileri, otomobil kredileri ve/veya konut kredileri ile kapitalist sisteme borçlu ve bağımlıdır. Dolayısıyla, bugünkü krizin emek üzerindeki etkisi hem üretim süreci hem de tüketim sürecinde yaşanan bağımlılık göz önüne alındığında oldukça derin olacaktır.

Kriz ve İşçi Sınıfı temalı bu sayımızda krizin işçi sınıfı üzerindeki etkilerini farklı katkılarla ele almaya çalıştık. Bu tema içinde yer alan ve *İşçi Alacaklarının Güvencesi ve Konkordato* başlığını taşıyan ilk yazıda Murat Özveri, kriz dönemlerinde işçi alacaklarının güvencesinin ne kadar yetersiz olduğunu ortaya koyuyor ve sıklıkla başvuru olan konkordatonun işçi alacaklarına etkisini değerlendiriyor.

Kriz ve Yaşlıları İşe Koşmak: Avrupa Birliği'nin "Aktif Yaşlanma" Yaklaşımı Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme başlıklı ikinci makalede neoliberal aktif yaşlanma söyleminin kriz dönemlerinde yaşlıları nasıl yeniden işgücü piyasasına ittiği analiz ediliyor. Umut Ulukan bu makalede neoliberal aktif yaşlanma söylemini eleştirel bir perspektifle ele alıyor.

Temada yer alan bir diğer makale ise Nursel Arslan tarafından kaleme alındı. *İşçi Sınıfı Bilinci, Örgüt(süzlük) ve Kolektif Eylem(sizlik): Ankara Organize Sanayi Bölgeleri Örneği* adlı makalede Arslan, sınıf mücadelesinin temel faktörleri olarak işçilerin örgütlülük durumlarını, kolektif eylemlerini ve sınıf bilinci süreçlerini mercek altına alıyor.

Dergimize tema dışı katkılar da oldukça zengin ve çeşitli. Bunlardan ilki Zerral Beyaz'ın makalesi. *Küresel Kapitalist Yeniden Yapılanma Sürecinde Turizm ve Ulusötesi Turizm Şirketlerinin Yeri* başlıklı makalede Beyaz, küreselleşme sürecinde turizmin giderek daha karmaşık bir üretim, dolaşım ve mübadele coğrafyasının parçası haline geldiğinin altını çiziyor ve ulusötesi turizm şirketlerinin bu coğrafyadaki konumlarını analiz ediyor.

Aytekin Güven ve Çağatay Kara tarafından kaleme alınan *Türkiye'de Riskli İşler İçin Telif Edici Ücret Farklılığı Uygulanıyor Mu?* başlıklı makalede ise telif edici ücret farklılıkları teorisi üzerinden Türkiye'deki durum olgusal boyutlarıyla tartışılıyor. Yazarlar, bu teori çerçevesinde Türkiye'deki yüksek ve kronik işsizliği ele alıyorlar.

Bir diğer makalede Nihan Çiğerci Ulukan, kırsalda kadın emeğini fındık fabrikalarında çalışan kadınlar üzerinden inceliyor. *Kırsal Dönüşüm, Tarım Dışı İstihdam ve Kadın Emeği: Fındık Fabrikalarında Çalışan Kadınlar* başlıklı makalede yazar, Doğu Karadeniz kuşağında yer alan ve Türkiye'nin en çok fındık üretilen bölgesi olan Ordu ilinin Ünye ilçesinde fındık fabrikalarında çalışan kadınların durumunu toplumsal cinsiyet perspektifiyle irdeliyor.

Ahmet Gökçe'nin *Geleceğin Yönetici Adaylarının Sendikalara Yönelik Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma* başlıklı makalesi ise İnsan Kaynakları Yönetimi bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin sendikalara dönük tutumlarını bir

alan araştırmasıyla inceliyor. Makalede, ailesinde sendika üyesi bulunan ve bulunmayan öğrenciler arasındaki sendikal tutuma dönük anlamlı ilişkilere işaret ediliyor.

İsveç'te Yaşayan Türkiye Kökenli Gençlerin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Bağlamlarda Türkiye Algıları adlı makalede Mustafa Berkay Aydın odak grup görüşmesine dayanan bir saha araştırması ile gençlerin Türkiye'ye dönük algılarını farklı açılardan inceliyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Bağlamında Kamu Görevlilerinin Grevi De İçeren Toplu Eylem Hakkı başlıklı son makalede ise Sevda Köse, uluslararası çalışma normları bağlamında kamu görevlilerinin durumunu ele alıyor. Kamu görevlilerinin toplu eylem hakkını kullanımını ülkelerin farklı mevzuatları ışığında irdeliyor.

Kitap Eleştirisi bölümünde ise Taner Akpınar, Benjamin Selwyn'in *Kalkınma Mücadelesi* adlı kitabını değerlendiriyor. Akpınar, küresel kapitalist düzende emekçi sınıfların nasıl ezildiğine, onların sömürülmesinden yaratılan zenginliğin nasıl küçük bir azınlığın eline geçtiğine ilişkin tartışmaları vurgulayarak, dünyanın nasıl dönüştürülebileceği üzerine daha fazla düşünmenin gerekliliğinin altını çiziyor.

Gerek tema konumuz gerekse tema dışı yazılarımızla oldukça zengin ve nitelikli bir sayı tasarlamaya çalıştık. Bu süreçte bizlere çalışmaları ve değerlendirmeleriyle katkı sunan tüm yazarlara ve hakemlere teşekkürlerimi sunuyorum, herkese verimli okumalar diliyorum.

Bir yılı ve iki sayıyı daha tamamladık. 2020'nin, emek için daha verimli tartışmaların örüldüğü ve mücadele alanına taşındığı bir yıl olması dileğiyle,

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir

